„NIWA“ TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr.

Ніва

№ 33 (77) БЕЛАСТОК, 18 ЖНІЎНЯ 1957 г. ГОД II

Пакажам творчасць беларускіх народных мастакоў

Багатая і прыгожая творчасць беларускіх народных мастакоў.

У кожнай амаль вёсцы можна іх знайсці.

Амаль у кожнай хаце можна сустрэць ручнікі, каўры, прыгожа вышываныя рубашкі, хусткі, макаткі. Але не толькі гэта.

Ёсць шмат самародных талентаў, якія ў вольныя ад працы хвіліны бяруць кусок дрэва, нож і пасля доўгіх гадзін працы выконваюць прыгожую рэзьбу. А колькі-ж і такіх, якія малююць? У «Ніве» мы аб некаторых ўжо пісалі. Нашы чытачы напэўна памятаюць змешчаныя ў «Ніве» рэпартажы аб Васілю Янюку з Дубіч, рэзбяру з Белавежы, ці Яноўскіх ткачыхах.

Але гэта не ўсё.

Ёсць падобных людзей на многа больш у нашых вёсках. Людзей, якія жывуць і твораць прыгожа. Нажаль ведае аб іх наогул невялікая колькасць людзей у аколіцы, а часам толькі самыя найбліжэйшыя — сям'я.

Справа ў тым, што ў канцы цякучага года ў Варшаве арганізуецца выстаўка народнай творчасці нацыянальных меншасцяў пражываючых у Польшчы.

У выстаўцы будуць удзельнічаць украінцы, славакі, літоўцы і беларусы.

Часу засталося нямнога. Ужо цяпер трэба прыступіць да збірання экспанатаў.

ГП БГ-КТ, а таксама і аддзелы таварыства павінны распачаць працу ў гэтай галіне. Дзеля гэтага трэба абмеркаваць справу з актывам, які часта бывае ў вёсках, каб ён зацікавіўся творчасцю народных мастакоў і заахвоціў іх да работы.

Настаўнікі павінны быць перадавікамі ў гэтай справе. Яны апрача знаёмасці людзей у аколіцы шмат могуць зрабіць праз дзяцей, якія за два тыдні прыйдуць вучыцца.

Справа вельмі важная. Трэба зрабіць усе намаганні, каб беларускі аддзел на выстаўцы быў багаты і адлюстроўваў усебакова народную творчасць беларусаў у межах Народнай Польшчы.

Адзін варунак пры гэтым: трэба дайсці да кожнай вёскі, да кожнага мастака і пагутарыць аб гэтым з людзьмі.

А гэта ўжо справа нас усіх.

БЕЛАВЕЖСКІЯ ПОМНІКІ

Белавежская пушча, якая паволі падвяргаецца знішчэнням, была калісьці сапраўдным раем для паляўнічых.

Поўна было тут дзікіх звяроў, якіх не было ў іншых лясах.

Вядомы польскі гісторык Длугош успамінае, што на пачатку XV стагоддзя ў пушчы была вялікая колькасць зуброў, лосяў, мядзведзяў, бяброў, выдраў, кунаў, ваўкоў, рысяў і шмат іншых звяроў.

Амаль усе польскія каралі прыязджалі ў Белавежу на

паляванне, часта прывозячы з сабой і замежных гасцей. Бадай адно з найбольшых паляванняў адбылося 27 верасня 1752 года ў перыяд панавання караля Аўгуста III.

Паляўнічыя забілі тады 42 зуброў і 13 лосяў. Каралева, якая ўдзельнічала ў паляванні сама забіла 20 зуброў.

Каб увекавечыць ўспамянутае паляванне пастаўлена ў Белавежы помнік з надпісам, які можна і сёння забачыць і аднachасова прачытаць (на лацінскай мове), хто ўдзельнічаў у паляванні і колькі забіта звяроў.

Сёння ў Белавежскім запаведніку знаходзіцца 4. зуброў, 107 аленяў, 2 лосі, 6 рысяў, 64 дзікіх свіней, 4 ваўкі, 4 куны, 12 барсукоў, 5 тхароў, 100 вавёрак, 4 глухары і 3 чорныя буслы.

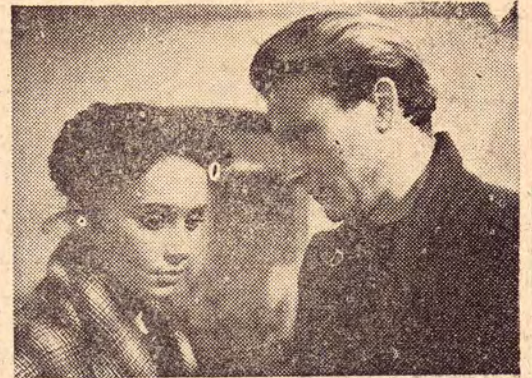
Тэкст і фота — А. О.

Агульнапольскае святкаванне 40 гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі

Набліжаецца 40-ая гадавіна Кастрычніцкай рэвалюцыі. Святкаванне гэтай знамянальнай гадавіны будзе адзначацца ў Польшчы вельмі шырока. Хопіць ужо толькі сказаць, што мерапрыемствы будуць праводзіцца праз цэлы год. Рыхтуюцца да гэтага палітычныя, грамадскія і культурныя арганізацыі і ўстановы.

На апошнім прэзідыуме ГП БГ-КТ між іншым таксама абмяркоўваўся ўдзел нашага Таварыства ў агульнапольскім святкаванні гэтай гадавіны.

Новы фільм „Чырвоныя лісці" на варштаце

На пробным кадры: справа — Г. Юдзін у ролі Сяргея Мяцельскага і Н. Пачтава ў ролі полькі Стасі.

На пробным кадры: справа — Л. Рахленка ў ролі пракурора Костэка — Бернацкага і Юдзін у ролі дэфензіўшчыка Ермаловіча.

На пробным кадры: справа — Э. Ляждзей у ролі полькі Стасі і Г. Юдзін у ролі Сяргея Мяцельскага.

Фільм аб барацьбе КПЗБ

(Ад нашага карэспандэнта)

Апрача фільмаў «Нявестка» — па матывах аповесці Аляксея Кулакоўскага і «Нашы суседзі» — бытавой камедыі, беларуская кіностудыя «БЕЛАРУСЬФІЛЬМ» узяла на свой вытворчы варштат фільм «ЧЫРВОНЫЯ ЛІСЬЦІ».

Сцэнарый да фільма напісалі вядомыя беларускія літаратары: Аркадзь Куляшоў і Алесь Кучар.

Рэжысёр - пастаноўшчык В. Корш - Саблін якраз падрыхтоўваўся да чарговых пробных здымак. Карыстаючы з яго ветлівасці прашу ў некалькіх кароткіх словах расказаць аб гэтым цікавым будучым фільме.

— *Асновай да сцэнарыя кінофільма паслужыла гісторыя рэвалюцыйных выступленняў сялян Брэсцкага ваяводства, у прыватнасці. Кобрынскае паўстанне ў 1933 годзе. Сцэнарый фільма аднак не абмяжоўваецца толькі да паказання лёсаў гэтых выступленняў. Яскрава будзе адвображаны ўвесь санацыйны, фашысцкі апарат уціску і гераічная барацьба Комуністычнай партыі Заходняй Беларусі за социяльнае і нацыянальнае вызваленне.*

— Наколькі мне вядома, у сцэнарый фільма ўключана частка асабістай біяграфіі нашага суродзіча з Беласточчыны, падпольнага комсамольца, Сяргея Прытыцкага.

— *Так, але толькі ў той частцы сцэнарыя, дзе паказаны працэс КПЗБ-оўцаў у Вільні, падрыхтаваны дзяржаўным пракурорам санацыйнай Польшчы Костэкам-Бернацкім і сцэна забойства Прытыцкім у час суда правакатара, выступаючага пад прозвішчам Ермаловіча. Гэта будзе, як своеасаблівы працяг далейшых лёсаў галоўнага героя фільма Сяргея Мяцельскага.*

У сучасны момант адбываецца падборка адпаведных актарскіх сіл да фільма, падрыхтоўваецца дэкарацыі і выбіраецца мейсцы натурных здымак, якія найбольш прыпамінаюць краявіды Заходняй Беларусі. Прадбачваецца таксама змены прозвішчаў некаторых фільмавых постацей.

Фільм «Чырвоныя лісці» будзе закончаны ў 1958 годзе.

Для яснасці варта дадаць, што Сяргей Прытыцкі нарадзіўся і жыў у вёсцы Гаркавічы, цяпер Сакольскі павет.

«Чырвоныя лісці» — гэта першы беларускі фільм, у якім будзе паказаны гераізм КПЗБ-оўцаў у іх ахвярнай барацьбе за свабоду.

С. ЯНОВІЧ

15 верасня II пленум ГП БГ-КТ

На апошнім пасяджэнні Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства пастаноўлена склікаць II пленум Галоўнага Праўлення на палову месяца верасня.

Утворана Камісію па апрацоўцы матэрыялаў на пленум. Пленум, між іншым, абмяркуе справу арганізацыі II З'езду БГ-КТ.

Гаворыць Мінск

Слухайце цікавыя радыёперадачы з жыцця Совецкай Беларусі на доўгіх хвалях — 1063 м.

Вёска Лилуба ў Пойднёвым Судане.
Фото — Н Драчынскага — «Огонёк».

Наша хроніка

1 ЖНІЎНЯ. Каралева Елізавета II зацьвярдзіла пастанову ў выніку якой Малайская федэрацыя атрымала суверэнітэт у рамах Брытанскай садружнасці нацый.

2 ЖНІЎНЯ. Імам Амана звярнуўся да краін Азіі і Афрыкі, удзельніц у канферэнцыі ў Бандунгу, з просьбай каб гэтыя дзяржавы выступілі супраць інтэрвенцыі брытанскіх войскаў у яго краіне.

3 ЖНІЎНЯ. Італьянскі міністр замежных спраў заявіў на прэс-канферэнцыі, што на думку італьянскага ўрада — атамная зброя можа быць выкарыстана не толькі ў выпадку, калі ёю будзе карыстацца дзяржава, якая першая распачне атаку атамнай зброяй але і з боку дзяржавы, якая мае меншую колькасць канвенцыянальнай зброі — у мэтах самаабароны.

5 ЖНІЎНЯ. У Токіо распачаўся III Сусветны кангрэс у справе забароны атамнай зброі.

У кангрэсе ўдзельнічае 100 дэлегатаў з усяго свету і 5.000 дэлегатаў з Японіі.

6. ЖНІЎНЯ. Мінула 12-ая гадавіна з дня, калі на Гірашыму была кінута першая атамная бомба. У гэтым дню, між іншым, жыхары Нарымбергі сарганізавалі вялікі мітынг, на якім востра выступалі супраць далейшым доследам з атамнай зброяй.

Падобны мітынг адбыўся і ў Н'ю Йорку.

7 ЖНІЎНЯ. У Берлін прыбыла з візітам дружбы савецкая партыйна-урадавая дэлегацыя на чале з I сакратаром ЦК КПСС — Н. С. Хрушчовым.

11 ЖНІЎНЯ. Закончыўся Сусветны Фестываль моладзі і студэнтаў у Маскве.

Па старонках друку

Не ведаю аднак Беласточчыны — падумаў я прачытаўшы ў 32 нумары ўкраінскага «Нашага Слова» ліст п. з. «Голас Падляша». Пражыў у Беласточчыне больш чым чвэрць веку, ужо 5 гадоў езджу ў камандзіроўкі па ўсім ваяводстве, але яшчэ ніколі не чуў, каб у Гарадку, Міхалове, Белавежы, Саколцы, Васількаве, Супраслі ці іншых мясцовасцях масава жылі украінцы. Можа там яны і ёсць, але гэта адзінкі і наогул аб іх ніхто нідзе не ведае.

Мы пісалі ўжо аб артыкуле ў «Русском Голос », дзе аўтар стараецца пераканаць чытачоў, што ў Белавежы жывуць толькі рускія і вось яшчэ адна такая спроба, на гэты раз з боку украінскага часопіса.

*

У Беласточчыне, у ако ліцах Сейнаў і Пуньска, пражывае даволі вялікая група літоўцаў. Як вядома літоўцы з'яўляюцца каталікамі. І іменна там у Пуньску ад даўён-даўна дамагаюцца літоўцы, каб пропаведзь у касцеле ксёндзь гаварыў палітоўску.

Не памагаюць клопаты з боку літоўцаў. Праблема дагэтуль не выпашана. А ў Пуньску і іншых навакольных вёсках сапраўднае пекла. Піша аб гэтым «Доокола света» у 30 нумары.

*

Дзе прычына таго, што з кожным днём у краіне назіраем усё большае хуліганства сярод моладзі? Амаль увесь друк шукае на гэтае пытанне адказу.

Праводзіць працу ў гэтай галіне Інстытут Соцыялогіі Польскай акадэміі навук.

У 33 нумары «Новай Культуры» піша на гэту тэму супрацоўнік успамянутага інстытута Станіслаў Мантужэўскі.

У выніку доследаў праведзеных інстытутам аўтар бачыць між іншым дзве прычыны хуліганства і то вельмі характэрныя. Дагэтуль яшчэ аб іх ніхто не гаварыў.

Менавіта: у адным выпадку прычынай гэтага з'яўляецца беспрацоўе сярод моладзі, а ў другім — недахоп рабочай сілы.

У першым выпадку моладзь, якая не працуе, шукае сабе заняткаў разбіваючы вулічныя лямпы, б'ецца нажамі, гандлюе білетамі перад кінотэатрамі.

У другім выпадку — ў прадпрыемствах, дзе працуе шмат моладзі і нехапае ў аколіцы рабочай сілы, моладзь з нічым не лічыцца, ведаючы што і так працу атрымае. Таму падчас працы п'е водку, не прыходзіць да працы і г. д. Але ёсць і групы моладзі бацькі якой працуюць часта на высокіх пасадах і вечарамі яны таксама б'юць, як гаворыць аўтар, «вусатых людзей».

Побач розніц, якія вынікаюць з таго, што гэтая моладзь з розных асяроддзяў ёсць і супольныя для іх усіх рысы. Характэрным для ўсіх успамянутых груп з'яўляецца тое, што яны наогул у адным узросце, кожная з груп мае характэрную этыку і свядома імкнецца да канфліктаў.

Супольным для ўсіх гэтых маладых людзей з'яўляецца і тое, што яны паступова аддаляюцца ад грамадскай арганізацыі, якая раней «арганізавала яму асабовасць» — г. з. сям'і, групы веравызнання, школы, прадпрыемства ў якім працуе, партыі ці маладзёжнай арганізацыі».

С. Мантужэўскі называе іх «людзьмі на паваропе» і бачыць патрэбу актыўнай барацьбы з гэтай з'явай.

Аўтар прапануе каб палепшыць метады сцвярджання ці праступнік з'яўляецца рэцыдывістам, ці не (міліцыя часта не ведае аб мінулым праступніка). Услед за гэтым ёсць патрэба, каб на рэцыдывістаў накладваць прагрэсіўныя пакаранні. Скончыць трэба з такімі карамі як: выгавар, грашовае пакаранне і г. д.

Замест успамянутых пакаранняў трэба стасаваць дробныя рэпрэсіўныя пакаранні, як напрыклад, нядзельны арышт,спалучаны з папраўчай працай.

Аўтар несумненна сказаў шмат новага і цікавага. Вывады ім зроблены слушныя. Трэба толькі каб гэтымі справамі больш цікавіліся нашы ўлады пачынаючы ад Грамадскай рады, а канчаючы на Урадзе.

Самыя спрэчкі на старонках газет нічога не дадуць, сітуацыя не зменіцца.

*

І яшчэ адна маладзёжная справа. Справа, аб якой таксама шмат пісалася і напэўна будзе пісацца, але на гэты раз даволі цікавая прапанова.

У мінулым годзе сярэднія агульнаадукацыйныя школы закончыла 50.000 моладзі.

50.000 маладых людзей атрымала атэстаты сталасці і амаль усе мелі намер быць студэнтамі вузаў.

Аднак не ўсіх іх мары ажыццявіліся, бо ў вузах было ўсяго 20.000 месц.

Што мае рабіць 30.000 моладзі непадрыхтаванай да працы ў галіне вытворчасці? — пытае Казімеж Казлоўскі ў артыкуле «Людзі за бортом», змешчаным у 32 нумары тыднёвіка «Пшэмяны» з 11 жніўня цякучага года.

Аўтар прапануе, каб у наступных гадах прынімаць у вузы ўсіх ахвотных. Бачыць патрэбу натуральнай эліміпацыі. Атрымаюць дыпломы тыя, якія будуць сумленна вучыцца.

Аўтар піша: «няхай дзяржава адкрые шырока вароты універсітэтаў, політэхнікумаў, мастацкіх акадэміяў — а моладзь няхай ідзе туды, няхай вучыцца! У гэтым турніры вялікіх змаганняў, у спаборніцтве розуму і цвёрдай, штодзённай працы адпадзе ні адзін і гэта будзе натуральная элімінацыя».

*

30 ліпеня ў Польшчы пачаў выдавацца часопіс «Опініе», прысвечаны савецкай культуры.

З часопісам супрацоўнічаюць вядомыя літаратары і літаратурныя крытыкі як: Сэвэрын Поляк, З. Фэдэцкі, А. Ставар і іншыя.

Часопіс ставіць за мэту азнаёміць польскага чытача з савецкай літаратурай.

У першым нумары часопіса змешчаны вершы Барыса Пастэрнака, Осіпа Мандэльштама, Мікалая Забалоцкага, Леаніда Мартынава і Барыса Слуцкага. Друкуюцца таксама фрагменты рамана Б. Пастэрнака «Доктар Жывага» і іншыя.

М. М.

Што чуваць у Аргентыне

Вельмі часта можна сустрэцца ў друку з інфармацыямі аб Аргентыне. Часта чуем прозвішчы: Пэрон і Арамбуру.

Распачаць варта ад таго, што 23 ліпеня ў Аргентыне былі праведзены выбары ў парламент 2.080.121 грамадзян Аргентыны кінулі ў выбарчыя урны чыстыя карткі. Каб выясніць гэтую справу трэба вярнуцца думкамі на некалькі год назад.

Да 23 верасня 1955 года прэзідэнтам Аргентыны быў Гуан Домінго Пэрон. У выніку перавароту праведзенага групай ваенных, Пэрон быў вымушаны пакінуць Аргентыну і пасяліцца ў Венесуэле.

Чаму-ж тады, калі Пэрон знаходзіцца за мяжой, тады калі партыя, якую ўзначальваў Пэрон — не існуе, у Аргентыне больш чым 2 мільёны людзей галасуе супраць антыпэронаўскага перавароту, бо так іменна галасавалі яго прыхільнікі і чыстыя карткі аб гэтым сведчаць.

Каб даць адказ на гэтае пытанне, трэба запазнацца з палітыкай, якую праводзіў Пэрон і з палітыкай Пэдро Еўгеніё Арамбуру, які ў сучасны момант з'яўляецца часовым прэзідэнтам Аргентыны.

Якую-ж палітыку праводзіў Пэрон? Перадусім быў ён дыктатарам. А з гэтага факту вынікалі ўсе іншыя паслядоўнасці.

Можна было тады сказаць аб кульце асобы Пэрона.

Найлепш аб гэтым сведчыць факт, што на найвышэйшай гары абоіх Амерык — Аконкагуі (7 000 м над узроўнем мора) была пастаўлена статуя Пэрона і трэба было сарганізаваць спецыяльную экспедыцыю каб зняць яе адтуль. За гэтым можа часам толькі павярхоўным элементам крыліся і рэчы, якія маглі падабацца пэўным групам людзей, а так і было.

Усе згодна сцвярджаюць, што пэронаўская сістэма была прасякнута карупцыяй, марнатраўствам грамадскіх грошай і г. д.

Гэта адзін бок медаля, але быў яшчэ і другі.

Гаворыцца, і сцвярджае гэта гісторыя, што ў сучаснай гісторыі Аргентыны Пэрон быў першым прэзідэнтам, які звязаўся з «descamisados» (людзьмі без кашуль — найбяднейшымі). Мог ён гэта зрабіць, бо іграў на нацыянальных пачуццях. Гэтак сама ён рабіў, калі ходзіць аб імперыялізм.

Фактам з'яўляецца і тое, што ў перыяд, калі прэзідэнтам быў Пэрон, назіраўся ў Аргентыне значны эканамічны прагрэс.

Пэрон, калі стаў на пасаду прэзідэнта, заразжа пасля сканчэння вайны, прыступіў да пабудовы цяжкай прамысловасці.

У Аргентыне пачалі развівацца галіны вытворчасці, якіх дагэтуль там не было.

Успамянутыя вышэй «descamisados» мелі большыя чым калі-небудзь магчымасці грамадскага авансу.

Пачало развівацца будаўніцтва памяшканняў і сацыяльных абсталяванняў.

Аб гэтым памятаюць аргентынцы, тым больш, што палітыка Арамбуру не прынесла нічога новага, а нават у пэўным сэнсе затармазіла ход спраў распачатых Пэронам. Арамбуру, што праўда, вярнуў пэўныя рысы буржуазнай дэмакратыі, аб якіх не было мовы падчас рэжыму Пэрона. Але гэта яшчэ не ўсё.

У выніку палітыкі Арамбуру значна пагоршылася эканамічная сітуацыя. У Аргентыне з дня на дзень пашыраецца інфляцыя. У транспарце балаган, адчуваецца недахоп электраэнергіі і г. д.

Дэмакратычныя свабоды дадзены прэзідэнтам Арамбуру, не могуць выраўняць тых недахопаў, якіх ёсць з кожным днём усё больш і больш у Аргентыне.

І яшчэ адзін важны факт, бадай адзін з асноўных, які адрознівае палітыку Пэрона ад палітыкі Арамбуру. Гэта тое, што Пэрон у сваёй палітыцы апіраўся на прафсаюзах, якія ў той перыяд былі магутнай сілай і ўсебакова дапамагалі Пэрону ў ажыццяўленні яго намераў. Цяпер прафсаюзны рух абвінавачваецца ў тым, што абніжае тэмпы працы, а рабочыя з свайго боку лічаць, што гэта не так і бачаць у асобе Пэрона свайго «чэмпіёна».

У палітыцы Пэрона важнымі момантамі былі абарона нацыянальных багаццяў Аргентыны, імкненне да эканамічнай незалежнасці і супрацьпастаўленне замежнаму капіталу.

І гэта ўсё прычынілася да таго, што ў выбарах было больш чым 2 мільёны чыстых карт.

Сёння ў Аргентыне вось такая сітуацыя. Існуе там тры асноўныя сілы: дзве буржуазныя партыі, якія ў выбарах атрымалі больш чым чатыры мільёны галасоў і 152 мандатаў. Трэцяй сілай з'яўляюцца пэраністы. Яны што праўда не маюць сваіх прадстаўнікоў у парламенце, але маюць вялікія ўплывы.

Ды і сам Пэрон не спіць. Яго агенты ездзяць па краіне і робяць сваю справу.

У лютым 1958 г. у Аргентыне будуць праводзіцца выбары прэзідэнта. Усе да іх рыхтуюцца.

Хто будзе пераможцам у гэтай барацьбе пакажа будучыня. Факт аднак з'яўляецца фактам, з Пэронам трэба лічыцца, сілы яго растуць.

М. М.

З візітам у Шырмы

(Ад нашага карэспандэнта)

Напэўна многім жыхарам Беластока, Бельска ці Саколкі вядомае імя Рыгора Шырмы. Пасля вызвалення ў 1940 г. гэты таленазіты музыкант, выдатны збіральнік і знаўца беларускай народнай музычнай культуры ўтварае ў Беластоку 60-асабовы хор. Былі ў ім людзі самых рознастайных прафесій. Пад вопытным кіраўніцтвам выдатнага музыканта хор хутка дасканаліўся, набываў усеагульную вядомасць і папулярнасць. 14 мая 1941 года хор Шырмы выязджае на гастролі ў Маскву. Апрача Масквы хор даў шэраг канцэртаў і ў іншых гарадах Расіі і прыкаспійскіх рэспублік. Вайна 1941 года застала хор у горадзе Орол.

*

Рыгор Шырма прыняў мяне надзвычай ветліва — вельмі быў рады пабачыць кагось з Беластока. Да вайны Рыгор Шырма жыў у Беластоку на вуліцы Антонюк Фабрычны. Рыгор Раманавіч неахвотна ўспамінае мінулае. У варунках вялікапанскай пагарды да ўсяго беларускага нялёгка было ўзнімаць цаліну народнай музычнай культуры. — Вільня. Хор пры беларускай гімназіі, а пасля яе ліквідацыі — студэнцкі хор пры універсітэце. Нацыяналістычныя авантуры пілсудчыкаў падчас канцэртаў, падазроныя позіркі паліцаяў. Бясконцыя просьбы да розных старостаў і ваяводаў аб дазвол на выступленні, дыскрымінацыі ўдзельнікаў хору, вось мінулае.

Рыгор Раманавіч паволі падыйшоў да бібліятэчкі. Асцярожна паклаў на стол вялікі сшытак нотных рукапісаў.

— Вось вынік 30-цігадовай збіральніцкай працы, — пачаў — зборнік «Беларускія народныя хоры», над якім працавала каля 40 беларускіх, рускіх, украінскіх кампазітараў. У яго ўключана каля 130 хораў. Ужо ўсе спраўджаны і падрыхтаваны да выдавецтва. Спадзяюся ў наступным годзе выдаць яго ў Маскве, — коратка паінфармаваў. — Гэта свежы, народны, нікому невядомы музычны матэрыял, — дадаў. — У ім будуць самыя рознастайныя песні — калядныя, валачобныя, купальскія, сіроцкія, рэкруцкія, жартоўныя і г.д.

Калі Вы, дарагія чытачы, чытаеце гэтыя радкі, у Маскве мабыць выйшаў ужо з друку яшчэ адзін даволі вялікі фальклорны песенны зборнік Шырмы, у які ўключана каля 200 песень, прызначаных у асноўным для гурткоў мастацкай самадзейнасці. У ім Вы знойдзеце шмат песняў ад нас, з Беласточчыны: з-пад Гарадка, Тапільца, Страшава, Пясчанік, Нараўкі.

— Народ беларускі незвычайна здольны. Простую беларускую сялянку вывелі ў шырокі свет, — усхвалявана кажа Рыгор Раманавіч. — Калісь гэта было немагчымым...

Савецкі ўрад высока ацаніў заслугі вядомага дзеяча мастацтва. Рыгор Раманавіч узнагароджаны многімі медалямі і граматамі Вярхоўных Саветаў БССР і СССР. Цяпер Рыгор Шырма народны артыст СССР і дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, ужо трэці раз быў выбраны дэпутатам у Мінскі гарадскі савет.

У 1955 годзе, пасля дэкады беларускага мастацтва ў Маскве, хору прысвоена званне Дзяржаўнай харавой капелы БССР. У 1957 годзе, за высокае выканаўчае майстэрства прысвоена званне Дзяржаўнай Акадэмічнай харавой капелы БССР. Налічвае яна 65 чалавек.

Выступленне хору Шырмы ў філармоніі ў Вільні.

Нядаўна ў Міністэрстве культуры БССР прынята пастанова аб павелічэнні асабовага складу капелы да 80 чалавек.

Побач беларускай музычнай культуры значнае мейсца ў рэпертуары капелі займае музыка іншых народаў, асабліва славянскіх. Багата прадстаўлена руская класіка — творы Чайкоўскага, Рымскага-Корсакава, Танеева і інш. Капела выконвае на беларускай мове дзевятую сімфонію з аркестрам Бетховена, «Reqviem» — на латынскай мове, творы Моцарта, Грыга і іншых заходнееўрапейскіх кампазітараў. Багата рэпрэзентуецца і польская музыка — «Wesele Sieradzkie» — М. Проснака, «Pod okapem śniegu» — Шэлігоўскага; творы Манюшкі, Казуры, Невядомскага, Падэрэўскага, Сікорскага і г. д. Творы польскіх кампазітараў выконваюцца на польскай мове. Слухалі іх шахцёры Урала, Кузбаса, рабочыя і будаўнікі ў Запаляр'і, салдаты на франтах II Сусветнай вайны.

Да гэтага часу запісана каля 150 харавых нумараў на пласцінкі. У Маскве зроблена таксама каля 150 гуказапісаў харавых нумараў на доўгаграючыя пласцінкі. Цяпер капела падрыхтоўвае новыя нумары да гуказапісаў на доўгаграючыя пласцінкі. Пры гэтым варта падкрэсліць, што гуказапісы на доўгаграючыя пласцінкі робіцца толькі з харавых нумараў капелы Шырмы (на ўвесь СССР!).

Капела вельмі часта выступае перад жыхарамі Мінска: на заводах, у парках; адбывае гастрольныя паездкі па гарадах і мястэчках рэспублікі. На сваім конце мае ўжо звыш 3.000 канцэртных выступленняў, на якіх прысутнічала, агульна, каля 2 мільёнаў чалавек!

Калі я падчас перапынку ў рэпетыцыі размаўляў з групкай артыстаў, падыйшлі да мяне тры жанчыны. — Выбачайце, вы з Беластока?

— Так.

Аказалася, што гэта ўраджэнкі Беласточчыны — Люба Макарук з Беластока; Елена Зальцман з Старасельцаў і Елена Шафран з Міхалова. Справіўшыся з першай атакай пытанняў аб сваіх знаёмых з Беласточчыны, чым хутчэй трэба было ўвекавечыць гэтую нечаканую і мілую сустрэчу (глядзіце здымак побач).

Артысткі: Люба Макарук з Беластока, Елена Зальцман з Старасельцаў і Елена Шафран з Міхалова.

На канец яшчэ адна (праўда, пакуль неафіцыйная) звестка: на студзень 1958 года капэла Шырмы завітае да нас, у Польшчу. Ну, і спадзяемся, што Беласточчыны не абміне. У кожным выпадку, капела ўжо памаленьку рыхтуе адпаведны рэпертуар.

— Праз Вашу паважаную газету, — кажа Рыгор Раманавіч — хачу яшчэ раз сардэчна падзякваць Аддзелу культуры Польскага пасольства ў Маскве за тое, што дапамог мне ўкамплектаваць многа польскіх народных песень і хораў. Калі здзейсняцца нашы намеры, то пачуеце іх у сябе, у Польшчы, у нашым выкананні.

З нецярплівасцю чакаем.

С. ЯНОВІЧ

ПЯТРО ПРЫХОДЗЬКА

Чайкі над Мінскам

Адкуль яны, белыя, белыя?
Які іх занёс сюды лёс
Пад Мінск, дзе калоссі даспелыя
Шумяць паміж белых бяроз?
Далёка прастора марская,
І Нёман і Нарач. А тут
Вузенькая Свіслач пятляе,
У кожны заглядвае кут.
Мінск вечна няморскі быў горад;
Наўкол — луг, ды поле, ды лес.
З якіх-жа ляцяць яны мораў,
Шукаюць якіх яны месц?
Чаму яны кружаць над пляцам,
Над полем, дзе высіцца бор?
— Дзівак, — кажуць мне, — што здзіўляцца!
Ёсць мора і чайкам прастор.
Не дзіва, што чайкі над мірнаю
Зямлёй, дзе шуміць ціхі гай.
На тых падзівіся, хто выраем
Няморскі зрабіў для іх край.
Ты бачыш адноўлены горад?
А далей, дзе неба блакіт,
Сягоння там Мінскае мора
Шуміць ля зялёных ракіт.
Пакуль аб ім мала хто знае,
Няма і на карце яго,
А чайкі ўжо залятаюць
Ад дальніх сюды берагоў,
І мо' з-за Дняпра ў поўдзень майскі
Яны завіталі сюды?
З'явілася-б мора,
А чайкі
Яго адшукаюць заўжды.

Дзе чалавечая годнасць?

— Што ты, халера, 100 гадоў хочаш жыць? Пара ўжо зямлю грысці зубамі, а не завальваць хату...

Здаровы срэдняга росту мужчына пачырванеўшы ад злосці, як шалёны сабака нападае на старэнькага абарванага і босага чалавека, хватае рукою за грудзі і крычыць:

— Маўчы, бо як бразну аб зямлю, дык тут табе магіла будзе.

Але аб зямлю не бразнуў, а толькі адчыніў адною рукою дзверы і вышвырнуў старога з хаты.

Старэча з цяжкасцю ўстаў з зямлі, сеў у сенях на парог і пачаў плакаць, горка плакаць...

З хаты даносіўся да вушэй дзядулі дрыжачы, поўны крыўды голас бабулі. Спаткаў яе такі самы лёс, і яна апынулася за парогам.

— Хто гэта і над кім так здзекаецца? — запытаеце чытачы. — Хто гэта падымае руку на старых людзей?

А вось хто. Гэта Іван Мартынюк з вёскі Плютычы ў Бельскім павеце здзекаваецца над родным бацькам і роднай маткай.

Гэты сын не можа дачакаць смерці на бацькоў, дык таму часта іх б'е і такім чынам скарачае жыццё бацькоў.

Дзе ў цябе сумленнасць, чалавечасць, грамадзянін Іван Мартынюк. Ты-ж маеш свае дзеці і іх шкадуеш. Уяві сабе, што гэтае, сёння яшчэ маленькае тваё дзіцё будзе цябе крыўдзіць на старасць, будзе біць цябе і скажа: пара табе даўно ўжо грызць зямлю, а не завальваць мне хату.

Напэўна падумаў-бы ты Іван Мартынюк так: — Калі ты, роднае дзіцё будзеш мяне біць на старасць і выкідаць з хаты, дык нашто цябе гадаваць?

А ты Іван Мартынюк што робіш? Падумай, ці не варта за старым 75-гадовым бацькай пахадзіць, як за дзіцём, як за чалавекам, які даў табе жыццё і выхаваў. А твой бацька яшчэ і зараз працуе і любіць працаваць. Твой бацька не хоча жыць абманам і хітрасцю, так як жывуць Мікола Федарук і Карп Іванюк з вашай вёскі, якія ідуць жабраваць і за выжабраныя грошы п'юць гарэлку, хаця ў хаці маюць што есць і з хаты ніхто іх не выганяе.

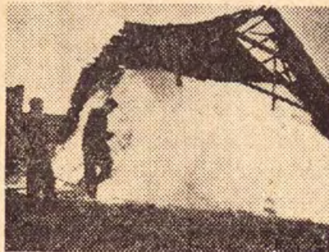
На маю думку, трэба каб былі ва ўгалоўным карным кадэксе асабліва выдзелены параграфы прадугледжваючыя суровыя кары такім варварам, як Іван Мартынюк.

Мы думаем, што Прэзідыум Павятовай Рады ў Бельску зацікавіцца гр. Іванам Мартынюком і возьме ў абарону пакрыўджаных. М. Х.

Выкрываем мясцовыя рэзервы

Там, дзе некалі быў шклозавод ў Нараўцы (Гайнаўскі павет) ляжыць ад 13 год у двух вялізных горбах каля 20 вагонаў хімічнага рэчыва — сульфату, які ўжываўся ў вырабе шкла.

Як кажуць спецыялісты, можна яшчэ выка-

рыстаць некалькі дзесяткаў тон гэтага сульфату ў прадукцыі шкляных вырабаў.

Цікава, што дагэтуль ніхто гэтым не зацікавіўся. Няўжо маем за многа гэтага рэчыва. б

Кузьніца (Сакольскі павет).
Фото — А. О.

Ваяўнічы міліцыянер

Нядаўна наша краіна святкавала дзень «спулдзельчосці». У Семятыцкім павеце гэты дзень быў святкаваны над Бугам, ля вёскі Малая Турна.

Вядома, як свята, дык не абышлося без гарэлкі. У тым-жа дню іш..оў па вуліцы рабочы з Семятыцкай кафлёвай фабрыкі. Праўда, быў падпіты, спяваў рускую песню. Не спадабалася гэта міліцыянеру Шчэпаняку з Семятыч. Узяў ён нагайку і давай біць рабочага і крычаць: — чаго спяваеш «кацапскую» песню.

У абарону рабочага сталі іншыя два міліцыянеры: Ляшчынскі і Пракапюк, якія бачылі неадпаведныя паводзіны міліцыянера. Шчэпаняк і іх пачаставаў нагайкаю, за што гэтыя міліцыянеры адабралі яму нагайку і пісталет.

Шчэпаняк бачачы, што «адзін у полі не ваяка», пачаў крычаць, што «кацапы» яго разбіролі. З трудам удалося ўспакоіць ваяўнічага міліцыянера.

Гэты факт вельмі абурыў сялян і рабочых Семятыцкага павета. Таму дамагаемся ад Ваяводскай камендатуры міліцыі заняцца ваяўнічым міліцыянерам і зрабіць усё, каб у будучыні такія выпадкі не мелі месца. М. Х.

Непрадуманая пастанова

Вёска Белкі, ГРН — Трасцянка, ляжыць у Гайнаўскім павеце. Ад вайны застаўся тут пусты будынак. Будынкам гэтым мелася апекавацца Праўленне сельскай гаспадаркі ў Гайнаўцы, але ў сапраўднасці апекаваліся ім сяляне.

Пачаткова змяшчалася тут ЗМП-оўская арганізацыя, якая даволі добра і актыўна працавала ў гэтай вёсцы. Тут адбываліся сходы і ўсялякія мерапрыемствы. Потым, калі ЗМП ліквідавана, клубам заапекавалася пажарная каманда. У гэтым-жа будынку перахоўваюцца пажарніцкія прылады. Прэзідыум ГРН — Трасцянка пастановай з 26.V.1956 г. перадала гэты будынак на ўласнасць пажарнай камендатуры.

Камендант Мікола Лук'янюк шмат працы і намаганняў паклаў на тое, каб будынак давесці да парадку і атрымаць ад Павятовай пажарнай камендатуры ў Гайнаўцы патрэбныя грошы на рамонт.

Невядома адкуль і як даведаўся аб гэтым будынку нейкі Васіль Грыгарук з Клейнік і звярнуўся да Павятовага Праўлення сельскай гаспадаркі ў Гайнаўцы, што ён хоча купіць гэты будынак. Справу уладжана як найлепш і Грыгарук зрабіўся ўласнікам вясковага клуба і пажарніцкай рэмізы.

У Белках закіпела. Выбрана 5-асабовую дэлегацыю, якая разам са старшынёю Прэзідыума ГРН у Трасцянцы пайшла да кіраўніка Павятовага праўлення сельскай гаспадаркі ў Гайнаўцы, грам. Тапчэўскага. Доўга прыйшлося пераконваць кіраўніка аб патрэбнасці гэтага будынка ў Белках. Канчаткова справу абяцана разглядзіць і ўладзіць. Міма супраціўленняў вёскі, Грыгарук за дазволам Праўлення сельскай гаспадаркі разабраў будынак, частку дрэва пакінуў, а рэшту звёз у Клейнікі. Вёска засталася без клуба і рэмізы. Людзі яшчэ да сёння не могуць сабе дараваць і адшкадаваць гэтага.

Кіраўнік Павятовага Праўлення сельскай гаспадаркі ў Гайнаўцы прычыніў вялікую крыўду насельніцтву вёскі Белкі і сёння трэба падумаць над тым, як выправіць гэты непрадуманы крок. А. О.

Калі паабяцалі дык трэба зрабіць

У Семятыцкім павеце знаходзіцца вёска Дрохлін, у якой жыве 30 гаспадароў. У вёсцы Дрохлін няма электрычнасці. Прэзідыум ГРН і сялян гэтай вёскі пацяшалі ў павеце, што ў 1958 годзе будзе праведзена электрыфікацыя вёскі.

Жыхары Дрохліна вельмі цешыліся з гэтага. Мелі розныя планы на будучыню. Між іншым, хацелі закупіць сельскагаспадарчыя машыны і змеханізаваць сваю працу ў гаспадарцы. План планам, а да здзяйснення далёка. Чаму? Таму, што ў Прэзідыуме ПРН у Семятычах гавораць, што электрыфікуюць вёску Дрохлін не ў 1958 годзе, а можа ў 1960 г.

Жыхары Дрохліна абураюцца на гэта.

Мы думаем, калі павятовыя ўлады Семятыч паабяцалі, што вёску Дрохлін увядуць у план электрыфікацыі на 1958 г., то яны гэта зробяць.

ПЕТР ЛАСТАЎК..

Беларускія жніўныя абрады

Ад найдаўнейшых гадоў нашыя пра-пра-дзеды займаліся земляробствам. З гэтага і ўзніклі народныя святы, звычаі і песні, якія маюць характар цесна звязаны з жыццём селяніна — земляроба, які ўсе імкненні, ідэю і думку мае аб ураджаю, які, безумоўна, стварае добрабыт і багацце вёскі.

Адначасова трэба ўспомніць адзін звычай, які звязаны сваім характарам з жніўнымі звычаямі — гэта талака, якая вядома ўсім славянскім народам. І гэта дае той доказ аб старадаўнасці гэтага звычаю, які як трэба дадумацца, бярэ свой пачатак з часоў першабытнага грамадскага ладу, з часоў бяскласавасці.

Талака — гэта калектыўнае, супольнае выкананне ўсіх цяжэйшых прац — засталася і па сённяшні дзень: як вывазка лесу зімой, летам — вывазка гною на поле, а перадусім жніво і звозка жыта. Такая супольная праца выконваецца бясплатна, тое толькі, што адбываюцца багатыя ўгашчэнні — пачастункі, вядома, з гарэлкаю.

Усе ўспомненыя работы апяваюцца шматлікімі песнямі, у якіх адлюстроўваецца цяжкасць працы і яе характар. Знойдзем тут вялікую колькасць і песень сямейнага характару, у якіх апяваюцца адносіны свякроўкі да нявесткі, мачыхі да сіраты і г. д. Спатыкаем так-жа і песні выразна феадальнага характару: нялюдскія адносіны памешчыкаў, паноў і поўпанкаў да сваіх прыгоннікаў.

Жніўныя абрады можам падзяліць на тры этапы: зажынкі, жніво і дажынкі. Найбольш багаты ў звычаі, гэта акт дажынкаў. Аднак-жа і пры зажынках адбываюцца яшчэ дзе-не-дзе тыя ці іншыя цырымоніі.

Зажынаць жыта выходзіць невялікая колькасць жней, якія забіраюць з сабой хлеб, соль і сыр, а часам і грамнічную свечку. Шмат у якіх мясцовасцях зажынаючы пяюць:

«Добры дзень Гаспадару Богу
Жыту ядраному, хазяіну палявому!»
— Здароў, здароў, жнеі маладыя
— Сярпы залатыя!»

Першую жменю зжатага жыта звязваюць стужкаю, або жытнім пярэвяслам, прыносяць дамоў і стаўляюць на пачэсным месцы — за сталом на покуце пад абразамі. Гэты сноп называецца — «Гаспадар». Зжаўшы адну ніву і пераходзячы на другую, пяюць:

«Ніўка, ніўка!
Аддай маю сілку
На другую ніўку,
А я-ж цябе жала
І сілку спацерала,
Нашы жнейкі маладыя
Іх сярпы залатыя».

Зусім натуральнае з'явішча, што жніво — гэта добра заслужаная плата за цэлы год рупнай працы — з'яўляецца ў сваёй земляробскай дзейнасці найбольш урачыстай і радаснай хвілінай. І таму вельмі шмат маем абрадаў, звычаяў і песняў звязаных са святкаваннем дажынкаў.

Кожны гаспадар асабліва радасна чакае хвіліны, калі прыходзіцца яму збіраць апошнія снапы з поля. Рыхтуецца да гэтага старанна, запрашае суседак, наладжвае ім добры пачастунак.

У вызначаны для дажынак дзень прыходзяць запрошаныя жнеі, снедаюць і ідуць у поле, дзе сустракае іх нязжатая яшчэ палоска. Дружна і весела, з песняю, бяруцца яны за работу, а калі ўжо набліжаецца канчатак жнейкі кладуць свае сярпы. З маленькага, нязжатага кавалачка, пакінутага адумысна, адна з выбраных прыгажэйшых жнеяк зрывае сцяблінкі і складае іх ў апошні сноп, які ўсе жнеі супольна вяжуць. Гэты сноп называюць «Бабаю», часам пераязваюць яго хусткай і апранаюць у сарочку (кашулю). Нязжаты кавалачак нівы называюць «завійкай барады», «гаспадаровай барадою», або «казлінай барадою».

Памінанне казла ў жніўных песнях і абрадах, з'яўляецца гэта, як кажа Потэбень і Маннгардт, нейкай істотай з глыбокай старадаўнасці, падобнай да казла, якая з'яўляецца «душой нівы», апякунам жытнёвых палеткаў, як напрыклад, Фаун ці Сільван.

Недажаты кавалачак нівы жнеі полюць, рвуць і завіваюць «бараду». Завіваюць яе толькі з самых калоссяў, якія кладуць у сноп і ўплятаюць у вянок спяваючы:

Сядзіць казёл на мяжэ
Дзівуецца барадзе:
— Бароданька, барада!
Уся дзёгцем уліта,
Бяростай ўвіта.
Аўдотанька, не гуляй,
Бяростаньку аббірай!
Аўдотанька, не ляжы,
Бяростаньку абляжы!
Іншой казёл па мяжэ
Дзівуецца барадзе:
— Чыя-ж гэта барада

Небяспечны вораг

«Пі, дурнейшым будзеш»! Так гаворыць народная прымаўка. У гэтых некалькіх кароткіх словах заключаецца ўся трагічная праўда алкагалізма. Але, вілаць, мала мы ёю пераймаемся, калі ў 1-ым поўгоддзі гэтага года прадажа гарэлкі і спірту ў параўнанні з 1-шым поўгоддзем мінулага года (1956 г.) узрасла на (50 прац.) звыш аднаго мільёна літраў, якія каштавалі людзей каля 1 мільярда 600 мільёнаў злоты. Нічога сабе — праўда!

Штодзень жыхары Беласточчыны выдаюць на гарэлку звыш 1 мільёна злоты!

За мінулы, 1956 год, прапілі мы ў Польшчы 12 мільярдаў 446 мільёнаў злоты.

Вось «эпідэмія» алкагалізма ў лічбах.

Алкаголь асабліва шкодны маладым арганізмам — моладзі да 25 год. Да гэтага веку арганізм яшчэ развіваецца — алкаголь небяспечна тармазіць рост маладых тканак арганізма.

Здараецца часта так: бацькі купляюць, напрыклад, шафу. У сувязі з гэтым «робяць барыш». Каля іх маленькі сын.

— Калі Ты не вып'еш хоць поўкілішка, я не павязу цябе дахаты, — пагражальна заахвочвае падпіты бацька.

— Што ты за сын, калі не вып'еш! Ты-ж не чужы!?

Побач сядзіць падвеселеная чаркай маці і з дакорам паглядае на сынка: — Ну, выпі — дадае. Сынок дрыжачай ручкай бярэ кілішак, п'е... Міне яшчэ год, два гады, і яго ўжо не трэба будзе так моцна прасіць. Ён патрапіць нават украсці з бацькоўскай кішэні грошы і «па-ціху» прапіць іх з сваімі «сардэчнымі сябрамі».

А калі ўжо такі сынок падрасце і пачне заглядацца на дзяўчынкі?... Каб адважней сябе адчуваць у дзявочым таварыстве, трэба-ж «для рызыкі»... выпіць. Як паведамляе Міністэрства аховы здароўя, 75 прац. венерычных захворванняў узнікла пад уплывам алкаголю.

— Нашто табе жаніцца, брат, пагуляй яшчэ, — радзяць «добрыя» калегі. Што табе бракуе, грошы маеш...

Такая перспектыва нашай маладосці.

З году ў год катастрафальна ўзрастае п'янства. П'юць «да адказу» (да з горла вон) і ў гарадах і ў вёсках! Маладыя людзі не праяўляюць чалавечай цікавасці да спраў «гэтага свету»! Газета — папера, якая патрэбна толькі для апакунку. Ідэя — «непатрэбнае махлярства»! Вось, як часта кажуць маладыя людзі.

З'ява алкагалізма ў Польшчы не выпадковая. На гэта склалася вельмі многа розных прычын грамадскага, соцыяльнага і палітычнага характару. Але на далей так быць не можа. Гэта можа давесці нас да інтэлектуальнай атупеласці і дурнаты, да абыякавасці ў жыцці і бязвольнасці...

Гарэлка — наш вялікі вораг! Іншыя кажуць, што дзяржава зарабляе на гэтым? Не! Дзяржава дакладае да гэтага «тоўстыя» мільёны. Толькі падумаць — колькі-ж людзей праз гарэлку страціла здольнасць да працы, многіх трэба лячыць за дзяржаўныя сродкі, бо яны «голыя, як касцельныя мышы». Штогод узрастае колькасць людзей, якія з-за гарэлкі адыйшлі ад дзейнага жыцця і... жывуць, як паразіты на здаровым целе народа, бо ўжо нічога карыснага не могуць з сябе даць — няздольныя да жыцця з усімі яго складанасцямі і з барацьбой за хлеб, за фізічнае існаванне.

Такія людзі ўжо нікому непатрэбны — яны толькі непатрэбны цяжар для здаровых.

Дарагі чытач — падумай аб гэтым.

С. Я.

Ратуша

Ад трох гадоў у Беластоку на Рынку Касцюшкі будуецца старадаўняя ратуша.
Ці гэта не задоўга?

Фото — І. Р.

Хата, дзе нарадзіўся вялікі беларускі паэт Янка Купала.
(Рэпрадукцыя з карціны мастака М. Бельскага).

«Над зямлёю — імгла, у душы маёй змрок,
О, як пуста ў ёй! О, як холадна жыць!»

М. Багдановіч
«Цемень»

* * *

Мне Твае палкія вусны
Рэдка сняцца ноччу глухой;
Локаны твару не мусняць —
Не спытаеш: «ці добра са мной...»

Твае рукі жаданнем нямыя
Сплятуцца на шыі другой;
Грудзі каханнем тугія —
Самнуцца чужою рукой.

* * *

Не цалуй так палка і хціва,
Не мілуй у гарачы начэй, —
Твае цела прыгожа на дзіва,
Дзікі пломень у тоні ачэй.

Не цалуй так палка і хціва,
Не хвалюй пяшчотам грудзей, —
Не хачу я — сэрца заныла
Да яе, да далёкай, адней...

Не цалуй так палка і хціва,
Не сплятай майго цела мацней —
Я толькі з ею шчаслівы
У гарачцы любоўных начэй.

МІКА

Ліст у рэдакцыю

Што мне парадзіш?

Паважаная Рэдакцыя! Гадоў пяць таму назад я ажаніўся з прыгожай дзяўчынай — палячкай. Я вельмі кахаў яе і ўсе мае думкі і намаганні ішлі на тое, каб стварыць ёй прыкладныя варункі жыцця. Я не верыў тым, якія казалі мне: — не жаніся, бо не будзеш шчаслівы з ёю!

Па-просту не ведаю, што сталася маёй жонцы. Ад неякага часу абзывае мяне «кацапам» і іншымі непрыстойнымі словамі. Робіць усё, каб яе пакінуў. Усё гэта адбівае мне ахвоту да жыцця...

Дарагая Рэдакцыя! Парадзь мне — ці маю яе пакінуць?! Зрабіў-бы ўжо гэта але шкада дзяцей. Маю аднаго хлапчука і дзяўчынку.

В. М.
Сакольскі павет

АД РЭДАКЦЫІ. Паважаны В. М.! Пытанне Вашае вельмі складанае і нялёгка на яго знайсці правільны адказ.

Мы думаем, што калі ажаніліся Вы з кахання то і сёння Вы не перасталі яе кахаць нават і калі Ваша жонка пачала кепска адносіцца да Вас. Спачатку добра падумайце, ці не ў Вас саміх прычына пагаршэння адносін у Вашым сямейным жыцці.

А можа суседзі сунулі сваіх «тры грашы»?

Пагаварыце з жонкай адкрыта аб тым, што ў Польшчы ёсць тысячы такіх сем'яў, якія жывуць у прыкладнай згодзе і не думаюць пакідаць адно другое.

Пакінуць жонку не штука. А ці яна ведае, які лёс чакае яе без мужа, з двума малымі дзяцьмі? — Аб гэтым ёй таксама трэба сказаць. Таму радзім — не кідайце сваёй жонкі, а больш з ёю гутарце і супольна шукайце дарогі да палепшання Вашых адносін — каб вярнуць шчасце сямейнага жыцця.

Варта ведаць

Нядаўна Гродзенскаму дзяржаўнаму педагагічнаму інстытуту, указам Вярхоўнага Совета БССР прысвоена імя Янкі Купалы.

Уся мёдам абліта,
Уся шоўкам абвіта?
— Любушка, ня гуляй,
Чорны шоўк абматай!
Любушка не ляжы,
Бароданьку абліжы.

Салому абарваную ад гэтых калоссяў, выбраная жнейка кладзе на-крыж на зямлі. На гэтым саламяным крыжы, на сярэдзіне і па баках, кладуць хлеб. Часам недажатае жыта пакідаюць у полі птушкам і звярам за тое, што некалі яны выпрасілі ў Бога жыта і ад той пары чалавек мае хлеб. У некаторых мясцовасцях Беларусі некалькі каліваў жыта закопваюць у зямлю для мышэй.

Калі ўжо ёсць сноп, завітая «барада» і сплецяны вянок, тады выбраная жнейка кладзе сабе вянок на галаву і мянуецца царыцай дажынак. Пад яе кіраўніцтвам усе жнеі накіроўваюцца ў вёску, спяваючы:

А ў нас сягоння вайна была,
Усё поле зваявалі.
У копачкі паскладалі.
Дзе горачка,
Там копачка;
Дзе лажочак,
Там стажочак.

У песнях, якія спяваюць па дарозе ў вёску, выказваюцца пажаданні атрымаць ад гаспадара заслужаны пачастунак:

Змялі поле мяцёлкамі,
Ідзем у двор вясёлкамі.
Засцілайце сталы, лавы,
Ідуць госці нябывалы;
Адчыняйце шчытавы вароты,
Ідуць жнейкі з работы.

Падыйшоўшы на панадворак, чакаюць аж выйдзе насустрач сам гаспадар. Пры гэтым пяюць:

Добры вечар, паночак,
Зніміі з галоўкі вяночак.

. . . .

Не хавайся, пане, пад лаву,
Ды выйдзі да нас на расправу:
А мы будзем распраўляцца,
За вяночак таргавацца,
Мы будзем рублі браці,
Бо нам было цяжка жаці.
Дай нам пане чырван злоты,
Бо мы жалі для ахвоты.

Гаспадар выходзіць на спатканне жнеяк. Тады жнейка царыца здымае сабе вянок, які сімвалізуе пахвалу і пашану і ўскладае яго на галаву гаспадара, які павінен за гэта заплаціць царыцы грашыма, або падараваць хустку, а ўсіх жнеяк прыняць багатым пачастункам.

На запросіны гаспадара ўсе ідуць у хату. У сенцах сустракае іх гаспадыня, трымаючы ў руках хлеб, соль, сыр ці сала і гарэлку, і адразу частуе, а калі вячэра ўжо гатовая, запрашае жнеяк за стол.

Увайшоўшы ў хату жнейкі стаўляюць сноп-бабу ў покуце пад абразамі, пазней садзяцца за стол, частуюцца і п'юць за здароўе гаспадароў. У некаторых мясцовасцях: жменька зажынкаў, вянок і сноп-баба перахоўваецца да наступнага года — жніва.

І тут, за сталом жнеі пяюць песні выхвальваючы гаспадароў за іх багацце і гасціннасць:

Высок явар, высок,
Над усімі палямі.
А багат наш пан, багат
Над усімі панамі.
У полі капамі,
А ў гумне стагамі;
А ні ўвайсці, а ні ўехаць,
Ні сокалу ўляцеці,
Толькі пану паглядзеці.

Пасля такой вячэры, нярэдка адбываюцца гульні і скокі да самай раніцы.

Часта спатыкаецца ў жніўных песнях слова «рой», «раёк»:

«Ішоў раёк, дарогаю шырокаю...» і г.д.

Ёсць гэта рой працавітых пчол, які мае быць сімвалам працавітых жнеяк. Спатыкаем так-жа «спарыш», што адлюстроўвае багацце і ўраджай.

У некаторых жніўных песнях адлюстроўваецца ўсю цяжкасць жніўнай працы. Гэтыя песні засталіся з той пары, калі на неабсяжных прасторах панскіх двароў, ад цямна да цямна — без адгібу, жнеі-прыгонніцы, над якімі стаяў з бізуном панскі ціўун-поўпанак, цяжка працавалі. Акадэмік Карскі аб жніўных песнях у Беларусі сказаў: «от них веет довольством, теплотой летнего вечера и ароматом только что сжатой нивы». Мы аднакжа ў гэтых прыгонна-жніўных песнях чуем глыбокі і цяжкі стогн, выходзячы з худых паняволеных грудзей працуючых вякамі на пана і поўпанка. Мы ў гэтых песнях чуем жальбу і бунт мільёнаў галодных і пакрыўджаных людзей...

З прыгонна - жніўных песняў нясуцца ў шырокі прастор праклёны і клічы да прыроды і звяроў:

(Працяг на стар. 6).

У 14-ую гадавіну паўстання ў Беластоцкім гета

16 жніўня мінае 14 год ад моманту, калі ў Беластоцкім гета выбухла ўзброенае паўстанне.

Барацьба яўрэйскага насельніцтва, прызначанага гітлераўцамі на знішчэнне, з'яўляецца знамянальнай старонкай у гісторыі рэвалюцыйных змаганняў Беластоцкага пролетарыяту супроць фашызма.

У барацьбе за свабоду ішлі ў той бой з акупантамі палякі, яўрэі, беларусы, рускія, — з'едналыя супольнай ідэяй, супольна пралітай крывёю.

Узброенае супраціўленне ў Беластоцкім гета (жнівень 1943 г.) з'яўляецца пасля гістарычнага паўстання ў Варшаўскім гета (красавік—май 1943 г.) — другім вялікім актам барацьбы яўрэяў у перыяд акупацыі.

Беластоцкае гета створана акупацыйнымі уладамі 26 ліпеня 1941 года ўжо 1 жніўня было закрытае. Гітлераўцы імкнучыся да знішчэння яўрэйскага насельніцтва, стараюцца адізаляваць яго ад іншых нацыянальнасцяў.

Адначасова гітлераўцы ўжывалі сродкі рэпрэсій. Ад 27 чэрвеня 1941 года (у гэтым дню немцы занялі Беласток) да 13 ліпеня 1941 г. гітлераўцы расстралялі на Петрашах каля 8 тысяч яўрэяў, падпалілі сінагогу (запоўненую яўрэямі), зраўнялі з зямлёю цэлы раён Беластока, у якім яны пражывалі.

Акупанты ў першую чаргу імкнуцца знішчыць яўрэйскіх комуністаў.

Расстралялі яны Майсея Грынбаўна — шматгадовага дзеяча КПП, вязня Картуз-Бярозы; Якуба Бібэляйзэра — дзеяча КПП; Гэрша Давідсона — дзеяча КПП; Хаіма Вайскоўскага — дзеяча КПП у Лодзі і шмат іншых.

У меру ўзмацнення рэпрэсіяў, расце ў Беластоцкім гета і рух супраціўлення. Узначальваюць гэты рух комуністы. Арганізуюць яны Антыфашысцкі Блок, згуртоўваючы вакол сябе яўрэйскіх антыфашыстаў. Адначасова яны навязалі кантакт з польскімі, беларускімі, рускімі антыфашыстамі.

У тым часе на чало беларускіх антыфашыстаў высоўваецца Ганна Чэрвякоўская (Нюра), якая сумесна з правадыром польскіх антыфашыстаў, Антонім Якубоўскім, навязваюць кантакты з яўрэйскімі змагарамі, дапамагаюць ім здабываць зброю, перадаюць інфармацыі і тд.

У імя пролетарыяцкай салідарнасці беларуска — Броня Зімнох аддае сваё памяшканне ў карыстанне сувязных «Яўрэйскай Самаабароны».

У вёсцы Бакунавічы польскі селянін, Антоні Курыла-Савіцкі і беларус — Коля Бакунін дапамагалі сувязным з гета, прыносілі часткі радыёпрыёмнікаў, перадавалі інфармацыі.

Змагарам гета дапамагалі такія польскія і беларускія патрыёты, як: Вацэк Высоцкі, Савіцкая, Багнюк, Тадэуш Пісэра і іншыя. Яўрэйскія патрыёты разумелі, што акупант прыступіў да ліквідацыі гета, таму падрыхтоўваліся да супраціўлення.

Няўдачы нямецкіх войскаў на фронце, асабліва, разгром пад Сталінградам, прыспешылі тэрмін астатковай ліквідацыі беластоцкіх яўрэяў.

Нямецкія ўлады Беласточчыны, пад кіраўніцтвам Коха, пастанавілі распачаць ліквідацыю гета 16 жніўня 1943 г.

На вестку аб ліквідацыі гета «Яўрэйская Самаабарона», пастанавіла ўзняць паўстанне.

Пачалося яно ў 10 гадзін раніцы. Наступаючыя на гета атрады СС, гестапа, паліцыі, прывітаў густы агонь. Так пачаўся бой у гета яўрэяў з перавышаючымі сіламі ворага, які прадаўжаўся да 20 жніўня.

Немцы вымушаны былі ўвясці ў бой артылерыю, танкі і самалёты.

Толькі пад напорам па зубы ўзброеных фашысцкіх атрадаў паўстанне ў Беластоцкім гета гітлераўцы зламалі. Вуліцы гета былі заліты крывёй.

Памяць аб геройскай барацьбе яўрэяў у Беластоцкім гета ёсць і застанецца ў памяці пакаленняў.

УЛ. ЛЕБЯДЗІНСКІ

Усякая ўсячына

Перакінулі гару

У Алтайскіх горах вядзецца дарожныя работы з мэтай скараціць дарожную трасу і запэўніць падарожнічаючым лепшую бяспеку. Непадалёк вёскі Чэрга, шаша абмінае вялікую гару. Вырашана ўзарваць яе, але так, каб не засыпаць недалёка праплываючай ракі Семы.

Пасля складаных аблічэнняў у высвідраваныя вялізныя дзіры змешчана 85 тон выбуховага матэрыялу. З уключэннем электрычнага току, 25 тыс. кубічных мэтраў зямлі і скалаў пайшло ў паветра і ўпала аж на другім беразе ракі Семы.

Гэта цікава

У Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі апрацавана танны спосаб перахоўвання лішак светльнага газу. Пасля дакладных доследаў свідруецца дзіру праз непранікальныя паклады гліны ці марглію і ціснецца туды газ прызначаны на перахаванне. Такім чынам у 1955 годзе замагазінавана звыш 60 мільёнаў кубічных метраў коксавага газу.

Спосаб на ваўкі

Пастухі поўночных аленяў у Мурманскай акрузе выпадкова знайшлі вельмі добры сродак забеспячэння аленяў ад нападаў ваўкоў, якія дагэтуль рабілі значныя страты.

Шмат клопатаў прычынялі пастухам авадні, якія кусаючы аленяў зніжалі вартасць іх скур. Каб пазбегчы гэтага пастухі некалькі год таму назад пачалі ўжываць хімічны сродак — апырскванне аленяў растворам гексахлору. Праз пэўны час нечакана заўважылі дзіўную з'яву: на апырсканыя чароды аленяў перасталі нападаць не толькі авадні, але і ваўкі. Пах гексахлору ёсць вельмі непрыемны і трывалы.

Відаць, драпежнікаў тундры — ваўкоў, якія да чародаў аленяў падыходзяць заўсёды пад вецер, запужаў незвычайны ім пах.

Будзем глытаць... кароткахвалёвыя перадатчыкі

Як паведамляе «Юнгэ Вэльт» (ГДР), вядомыя дрэздэнскія даследнікі: атамавы фізік, прафесар Ардэннэ і хірург, прафесар Шпрунг, пасля доўгіх доследаў, прыдумалі найдакладнейшу прыладу да выкрывання страўнікавых і кішачных захворванняў у людзей.

Гэта ёсць, так званая, «радыёвая зонда», якая складаецца з маленькага корпуса даўжынёй 24 міліметраў, пакрытага пластычнай масай.

У нутры гэтага корпуса (велічынёй фасолі!) знаходзіцца камплектны кароткахвалёвы радыёвы перадатчык з мікраскапічнымі такімі элементамі, як: транзыстары (заступаюць радыёлямпы) а нават акумулятар. (які спаўняе ролю зонды — цяжкасці).

Хворы глытае «радыё-зонду», як пілюльку, якая вандруе праз органы страваўання г. зн. страўнік і кішкі, сігналізуючы пры гэтым, як бездратавы тэлеграф, дакладныя, такія даныя, як: ціск, кіслотнасць і г. д.

Гэтыя звесткі перадаюцца «радыё-зондай» спецыяльнаму радыёпрыёмніку, дзе аўтаматычна запісваюцца пры дапамозе самапішучага асцылаграфа. З атрыманых, такім чынам, паказчыкаў, лекар арыентуецца ў родзе захворванняў.

«Радыё-зонду» смела можна залічыць — піша «Юнгэ Вэльт» — да цудаў тэхнікі.

Рэвеляцыйнае гэтае вынаходства неўзабаве будзе выкарыстана ў шырокім маштабе на службе медыцыны.

І. Р.

Завод імя Ільіча ў Ленінградзе вырабляе высокаякасныя машыны для паліроўкі і шліфавальныя станкі. Завод, між іншым, дае пастаўкі гэтага абсталявання краінам народнай дэмакратыі.

Ужо заканчваюцца выпрабаванні заказанага Польшчай металаапрацоўчага станка.

На здымку: манцёр С. Іваноў у час рэгуляцыі станка для польскай машыннай прамысловасці.

Фото — ЦАФ.

Парады гаспадарам

Памятаць пра ўборку другога накосу

Важным момантам уборкі сена ёсць сушэнне травы. У нас практыкуецца сушэнне ў капіцах, а гэта спосаб стары і неэканамічны, дзеля таго, што пры зменнай пагодзе прычыняе вялікія страты даходзячыя да 50 прац. вартасці сена. Нельга тут лічыць на добрую пагоду, а сена прапаласканае вадою страціць цэнныя кармовыя рэчывы. Апрача таго пры гэткай уборцы ёсць шмат працы. Трэба некалькі разоў заграбаць, варочаць, растрасаць і капіць сена ў залежнасці ад таго, як часта праходзяць дажджы, пры чым сена, а таксама матылькавыя расліны як: люцэрна, канюшын, сэрадэля і іншыя крушацца і трацяць вартасць. Сена сушанае ў копках прасякае пахам зямлі, траціць смак. Падчас дажджу сена брудзіцца зямлёю, што абніжае яго якасць. На полі ці лузе, у месцы дзе ляжалі копкі паўстаюць вялікія жоўтыя плямы.

Сена трэба сушыць на сушаках. Застасаванне сушакоў дае здаровае, багатае ў корм, аб прыемным паху і лёгка страўнае сена, забяспечвае яго ад дажджу, змяншае да мінімум працу ў часе сушэння. За сушакі могуць служыць: казлы, дашкі, трыногі (трайногі), якія робіцца з жэрдзяў каля 8—10 см грубасці.

Ужо ў першым дню пасля скашэння, калі трава звяне, можна яе згрэбсці і злажыць на рыштаваннях дашкоў. Сена трэба складаць пластамі, дзеля таго, каб вада не магла пранікнуць яго наскрозь. Сушакі трэба расстаўляць так, каб ніжнія перакладзіны знаходзіліся на вышыні 60 см. ад зямлі.

На лузе сена можна пратрымоўваць толькі пры добрай пагодзе, але калі заносіцца на змену пагоды — тады трэба звозіць яго нават недасушанае, перасыпаючы соллю: на 100 кг сена — 2 кг солі. Салянае сена лепш перахоўваецца і лепш смакуе жывёле.

Мгр. В. ТРАХІМОВІЧ

(Працяг са стар. 5)

Беларускія жніўныя абрады

Бадай пану ў двары страшна,
Як нам ў полі сонца зайшло.
Сонца зайшло, а мы жнема,
Пры месяцы снапы носім.
Бадай пана не хавалі,
Каб сабакі разарвалі,
Каб сабакі разарвалі,
Каб па пану ваўкі вылі.

Бадай пана грамы ўбілі,
Як мы ручкі прытамілі.

Наш пан — баран, баран,
Не пушчае жанцоў зарань.
Наша пані авечая,
Дзяржыць жанцоў да вечара
А мы з поля ідзём
Ды прыганятага клянём.
Ой, мы свайму пану
Учынілі славу —,
Бо выжалі жыта лаву.
Здароў, пане, жыта зжаўшы;
Каб ты здох не лепетаўшы,
Не хварэўшы, не балеўшы,
Ды нашу працу еўшы.

Гэтыя словы аж надта сведчаць аб цяжкім жыцці жней-прыгонніц. Песняў падобных ёсць незлічоная колькасць не толькі ў беларускім народзе, але усюды, дзе толькі быў прыгон і дзе трэба было працаваць на паноў.

Словамі жней-прыгонніц прамаўляе і наш слаўны паэт Янка Купала ў вершы «Песня жней»:

Пагнуўшы ў крук худыя спіны
Сярпом махаючы крывым,
Мы, жонкі, удовы і дзяўчын
Пры доўгай постаці стаім
І дружна жнём.
І падаём
Адна аднэй
Ахвоту больш
І песню жаласна пяём.
Асобна кожную загонам
Нас надзяліў пан-дабрадзей,
А над усімі злы аконам
Стаіць, ганяе жаць бардзей.

. . . .

Мы жнём, растуць снапы і метлі,
Мы жнём людзям; адно пабач:
Гаротным нам хоць лезь у петлі, —
Працуй на полі — дома плач.
Гэй, жнема, бабкі і дзяўчынкі,
Гаруйма: гора — не напасць,
Пан справіць гучныя дажынкі:
За пот, кроў, слёзы, — водкі дасць!
Мы будзем піць,
Як гора п'ём,
Паноў хваліць
І дружна ім
Скрозь слёзы песню прапяём.

Незалежна ад гэтага, трэба сцвердзіць з радасцю, што — нягледзячы на былыя цяжкія палітычныя і нацыянальныя абставіны, у якіх народ наш быў на працягу вякоў, — гэта прыгожае, народнае свята, абрады, звычаі і песні захаваліся з усёй сваёй красой і хараством, адлюстроўваючы ўсё жыццё беларускага селяніна і беларускай вёскі.

П. ЛАСТАЎКА.

12.509 зл. сабрана на Беларускі Выдавецкі фонд БГ-КТ

Беларусы пражываю чыя ў межах Народнай Польшчы ўсё больш прысылаюць добраахвотных складчын на Выдавецкі фонд.

На 12.VIII. г. г. сабрана 12.509 зл. 51 гр.

Пад грамадскую кантролю

Падарунак адбудове капіталізма

У сувязі з артыкулам «Крэйда — грамадскае багацце Беласточчыны» змешчаным у № 32 «Нівы» ад 11 жніўня 1957 года, лічу патрэбным выкрыць перад усім грамадствам учынкі асоб, якія выкарыстоўваюць службовую пасаду ў шкодных грамадскім інтарэсам мэтах.

Грамадзянін Згірскі — які, нажаль, дзейнічае ад імя Прэзідыума Павятовай рады ў Семятычах, даў дазвол на эксплуатацыю крэйды ва ўрочышчы «Глогі» і ў Радзівілаўцы для грам. грам. Рамуальда Норыскевіча, Аляксандра Мацьковяка і інш.

Згодна з геалагічнай дакументацыяй, у тых пакладах ёсць звыш 4 мільёнаў тон крэйды аб агульнай вартасці 100 мільёнаў злоты.

Гэтыя дазволы зменшылі зручную сыравінную базу Мельніцкага прадпрыемства прамысловасці будаўнічых матэрыялаў да 1,5 мільёна тон. У сувязі з планаванай разбудовай Мельніцкага крэйдавага прадпрыемства, эксплуатацыя сыравіны ў зручных умовах закончыцца за 14 гадоў.

Разам са Згірскім супрацоўнічалі розныя другія паплечнікі «прыватнай ініцыятывы», які залатыя інтарэсы прыватных суполак засланяюць патрэбы дзяржаўнага прадпрыемства і пастановы Закона шахцёраў (Право Гурнічэ). Прыватныя суполкі ахвотна прыймаюць за дарма таксама і іншыя натуральныя багацці, напрыклад, дзяржаўныя лясы і торфы.

Няўжо Мельніцкае крэйдавае прадпрыемства выэксплуатаваўшы зручную сыравінную базу вымушана будзе закупляць паклады крэйды ад прыватных суполак, якія атрымалі гэтыя паклады за дарма.

Гэтае падрэзванне карэнняў дзяржаўнай крэйдавай прамысловасці павінна неадкладна быць спыненым Прэзідыумам Ваяводскай Рады ў Беластоку.

Выступае танцавальная група Мастацкага калектыву пры Гал. Праўленні БГ-КТ у Беластоку — падчас свята Курпяў у Остралэнцы.
Фото — А. Федарчук.

«Ганна» у Каралёвым Мосце

Як усе іншыя фэсты, так і «Ганна» у Каралёвым Мосце мае ўжо сваю даўнюю традыцыю. У дзень фэсту ад самае раніцы з'язджаюцца веруючыя з аддаленых аколіц: з-пад Верхлесу, Крынак, Супраслі, Гарадка, Міхалова. Парослы лесам узгорак і шырокая дарога перад

прыгожай царквой застаўлены фурамі. Маса народу...

Тут можна пабачыцца са знаёмымі, тут завязваюцца новыя знаёмствы, якія ў маладых людзей нярэдка канчаюцца... вяселлем.

Але не аб звычаях гэтых урачыстых парафіяльных свят і не аб яго настроі я хачу напісаць.

Апрача густа сціснутых фур паабодвух баках шырокага гасцін а яшчэ цягнуцца гандлёвыя лаўкі (будкі) і разрыўковыя пляцоўкі. Я не супроць гандлю, калі ён на самай справе з'яўляецца гандлем. Але на ўсіх такіх фэстах — аб чым яшчэ раз хачу прыпомніць Камісіі па барацьбе са спекуляцыяй і міліцыі — шырыцца спекуляцыя. На фэсце ў Каралёвым Мосце не бракавала «прыватнікаў», якія не мелі афіцыйнага дазволу гандляваць. Так выгадней, бо не трэба плаціць падатку. А з'ехалася гэтых спекулянтаў з цэлага свету.

Вось некалькі адрасоў найболей упартых псеўда - гандляроў, якім захацелася нядобрасумленна зарабіць на вялікай царкоўнай урачыстасці: Юзэф Букоўскі, Беласток, вул. Сасновая 66 кв. 3; Віктарына Пясэцкая, Варшава, вул. Тарговая 59 кв. 42; Міхал Хмялеўскі, Беласток, вул. Сталэчная 38 — (да выкарыстання адпаведным органам улады).

Тэкст і фото — (с. я.)

Добры прыклад

На Беларускі Выдавецкі фонд многія беларусы па сваёй магчымасці прысылаюць грашовыя ўклады. Адны — большыя грашовыя сумы, другія — меншыя, адным словам, хто колькі хоча, хто колькі можа.

Бачачы вялікую патрэбу існавання беларускага выдавецтва нават многія палякі ўносяць добраахвотныя грашовыя ўклады на Беларускі Выдавецкі фонд. Вельмі добрым прыкладам можа паслужыць многім Семятыцкая міліцыя. Там міліцыянеры выкупілі фондавых марак на 280 зл.

Такія палякі, як Юзэф Рак, Юзэф Ставінскі, Уладыслаў Слышко не толькі самі купілі маркі па 10 зл, але хадзілі і агітавалі нават беларусаў, каб куплялі фондаўскія маркі. М. Х.

Ёсць мажлівасці пабудаваць цагельню

Маю калонію аб плошчы 6,5 га. Абрабляць яе я ўжо не ў сілах, бо маю 68 год, а мая жонка — 70 год. На тэрыторыі маёй калоніі аддеглай ад вёскі ў 1 кіламетры ёсць гліна. Пясок і жвір непадалёк вёскі.

Мы вельмі хацелі-б, каб знайшоўся хтось такі, які-бы мог вырабляць цэглу і чарапіцу. Аддегласць да станцыі — Нараўка ўсяго 3 кіламетры, да лесу — пушчы — 1 кіламетр, а да ракі — толькі 1/2 кіламетра.

У майго сусела таксама ёсць гліна і ён ахвотна ўзяўся-б за гэту справу. Патрэбна нам толькі яшчэ аднаго чалавека, які ўмеў-бы пакіраваць гэтай работай.

* * *

Цяпер другая справа. У навакольных вёсках праводзіцца дзяржаўная закупка малака, якое адразу грузяць на машыны.

У нашай грамадзе ёсць машына, якая стаіць і іржавее, людзі наракаюць і ніяк не могуць дачакацца, каб і мы маглі свае лішкі малака прадаваць так, як і другія вёскі.

Ад нас да Гайнаўкі далёка — не аплаціцца самім вазіць.

А. ГРЫЦ
Старое Ляўкова
Гайнаўскі павет

Дружная вёска

Аднойчы, якіх тры гады назад, пажарнікі вёскі Навасёлкі ля Залук у Беластоцкім павеце, на агульным сходзе каманды пастанавілі пабудаваць рэмізу пры дапамозе вёскі. Але ад пастановы да рэалізацыі чакала іх яшчэ доўгая дарога. Па некалькі разоў пісалі ў Павятовую пажарную камендатуру ў справе матэрыяльнай дапамогі. Але там толькі бязрадна раскладалі рукі... Давялося дабівацца гэтай дапамогі аж... у Міністэрстве справядлівасці. І хаця звярнуліся не туды, дзе трэба было, аднак гэта зрабіла сваё.

2-га мая гэтага года распачалася будова. Фундамент зроблена грамадскімі абавязацельствамі (чынамі).

Дастаўку цэглы, цэменту, вапна і фінансаванне фаховых работ узяла на сябе Павятовая пажарная камендатура.

Ініцыятар гэтай справы Іван Садоўскі — камендант вясковай пажарнай каманды — дваіўся і траіўся! Трэба было гаварыць з гаспадарамі, каб дапамаглі грашовымі складчынамі і рабочай сілай; трэба было знайсці майстроў; давезці матэрыял. Прыходзілася закладаць сваімі грашыма кошты транспарту. Клопатаў было без ліку... Але ўпартасць і добрая воля пераконвае людзей, робіць сваё... як гэта бачым на фотаздымку.

На восень — як запэўньвае Садоўскі — будзе ўжо гатовы прыгожы мураваны будынак даўжынёю ў 14 метраў.

У ім змесціцца не толькі рэміза, але і вясковая святліца. Тады ажывіцца і культурнае жыццё вёскі — дагэтуль даволі аднастайнае. Пры святліцы можна-ж шмат-што сарганізаваць...

Дружней, сябры — робіце добрую справу!

Тэкст і фото — С. Я.

УВАГА

АРТУР АМУРАЎ — Бельск-Падляскі — прыедзце ў рэдакцыю.

А. МАЛІНІЧ — Варшава — падайце свой адрас.

А. ХЛЯБІЧ — падайце свой адрас.

Падручнікі прыдатны на 1957|58 школьны год

Ужо хутка пачнецца новы навучальны год. Многа чытачоў пытае нас пра падручнікі, якія былі-б прыдатнымі на 1957/58 школьны год у пачатковых школах.

Ніжэй падаем пералік гэтых падручнікаў, якія прадаюцца ва ўсіх кнігарнях Беласточчыны. З іншых ваяводстваў могуць выпісаць у кнігарні «Дому Ксёнжкі», Беласток, вул. Кілінскага 10.

П. л.	Загаловак	Клас	Год выдання	Цана	Аўтар
1.	Наш буквар	I	1954	4.50	— „ —
2.	Арыфметыка	I	1951	3,—	Русецкі
3.	Беларускае слова (чытанка)	II	1955	2,25	Лятала і Кучынская
4.	Беларускае слова (чытанка)	II	1956	2,25	— „ —
5.	Арыфметыка	II	1951	3,—	Русецкі
6.	Беларускае слова (чытанка)	III	1954	2,90	Карпінская - Тэпэрова
7.	Беларускае слова (чытанка)	III	1956	2,90	— „ —
8.	Біялогія	III	1953	2,70	Гансяроўская і Вернерова.
9.	Пазнай сваю краіну (геаграфія)	III	1951	1,95	Вітка і Залеўская
10.	Арыфметыка	III	1951	2,05	Русецкі
11.	Беларускае слова (чытанка)	IV	1955	3,60	Карпінская - Тэпэрова
12.	Гісторыя	IV	1954	4,15	Длуская і Шоэндрэнер
13.	Біялогія	IV	1954	1,90	Гансяроўская і Вайцехоўская.
14.	Арыфметыка	IV	1951	2,40	Русецкі
15.	Пазнай сваю краіну (геаграфія)	IV	1952	3,75	Вітка
16.	Пазнай сваю краіну (геаграфія)	IV	1956	3,75	— „ —

(Працяг у наступным нумары)

Увага! Часам сустракаюцца два аднальковыя падручнікі. Розніцца толькі годам выдання; старэйшы і навейшы. Але і адзін, і другі добрыя. Адным і другім можна карыстацца ў школе.

Справы Заблудава

22 км. ад Беластока знаходзіцца мястэчка Заблудаў. Мястэчка гэтае нічым не адрозніваецца ад іншых мястэчак Беласточчыны.

На рынку ў Заблудаве, каля касцёла, стаіць кіёск «Руху». І тут пачынаецца бяда. Гэты кіёск стаіць амаль цэлы дзень замкнуты. Жыхары Заблудава, якія хочуць купіць «Ніву» ці «Газету Беластоцкую» змушаны ездзіць аж у Беласток.

Апрача гэтага ёсць яшчэ адна справа.

Калісьці ў Заблудаве была аптэка, а зараз яе ліквідавалі, не гледзячы на тое, што жыхарам Заблудава і навакольным вёскам яна ёсць вельмі патрэбная.

Трэба, каб Прэзідыум ГРН у Заблудаве пацікавіўся гэтымі справамі. Я. Ш.

Арыентацыйныя цэны на рынку ў Беластоку 8.8.57 г.

жыта за 100 кг	250—300 зл.
пшаніца за 100 кг	350—370 зл.
авёс за 100 кг	320—330 зл.
ячмень за 100 кг	80—90 зл.
бульба (з мінулага года)	300—400 зл.
бульба маладая за 1 кг	2—2,50 зл.
гарох за 1 кг	3—5 зл.
курыца 1 штука	30—35 зл.
малако 1 літр	2,50—2,70 зл.
смятана 1 літр	15—16 зл.
масла 1 кг	40—45 зл.
свініна 1 кг	27—31 зл.
саланіна 1 кг	29—31 зл.

У 14-ую гадавіну паўстання ў Беластоцкім гета

16 жніўня мінае 14 год ад моманту, калі ў Беластоцкім гета выбухла ўзброенае паўстанне.

Барацьба яўрэйскага насельніцтва, прызначанага гітлераўцамі на знішчэнне, з'яўляецца знамянальнай старонкай у гісторыі рэвалюцыйных змаганняў Беластоцкага пролетарыяту супроць фашызма.

У барацьбе за свабоду ішлі ў той бой з акупантамі палякі, яўрэі, беларусы, рускія — з'еднаныя супольнай ідэяй, супольна пралітай крывёю.

Узброенае супраціўленне ў Беластоцкім гета (жнівень 1943 г.) з'яўляецца пасля гістарычнага паўстання ў Варшаўскім гета (красавік—май 1943 г.) — другім вялікім актам барацьбы яўрэяў у перыяд акупацыі.

Беластоцкае гета створана акупацыйнымі уладамі 26 ліпеня 1941 года ўжо 1 жніўня было закрытае. Гітлераўцы імкнучыся да знішчэння яўрэйскага насельніцтва, стараюцца адізаляваць яго ад іншых нацыянальнасцяў.

Адначасова гітлераўцы ўжывалі сродкі рэпрэсій. Ад 27 чэрвеня 1941 года (у гэтым дню немцы занялі Беласток) да 13 ліпеня 1941 г. гітлераўцы расстралялі на Петрашах каля 8 тысяч яўрэяў, падпалілі сінагогу (запоўненую яўрэямі), зраўнялі з зямлёю цэлы раён Беластока, у якім яны пражывалі.

Акупанты ў першую чаргу імкнуцца знішчыць яўрэйскіх комуністаў.

Расстралялі яны Майсея Грынбаўна — шматгадовага дзеяча КПП, вязня Картуз-Бярозы; Якуба Бібэляйзэра — дзеяча КПП; Гэрша Давідсона — дзеяча КПП; Хаіма Вайскоўскага — дзеяча КПП у Лодзі і шмат іншых.

У меру ўзмацнення рэпрэсіяў, расце ў Беластоцкім гета і рух супраціўлення. Узначальваюць гэты рух комуністы. Арганізуюць яны Антыфашысцкі Блок, згуртоўваючы вакол сябе яўрэйскіх антыфашыстаў. Адначасова яны навязалі кантакт з польскімі, беларускімі, рускімі антыфашыстамі.

У тым часе на чало беларускіх антыфашыстаў высоўваецца Ганна Чэрвякоўская (Нюра), якая сумесна з правадыром польскіх антыфашыстаў, Антонім Якубоўскім, навязваюць кантакты з яўрэйскімі змагарамі, дапамагаюць ім здабываць зброю, перадаюць інфармацыі і тд.

У імя пролетарыяцкай салідарнасці беларуска — Броня Зімнох аддае сваё памяшканне ў карыстанне сувязных «Яўрэйскай Самаабароны».

У вёсцы Бакунавічы польскі селянін, Антоні Курыла-Савіцкі і беларус — Коля Бакунін дапамагалі сувязным з гета, прыносілі часткі радыёпрыёмнікаў, перадавалі інфармацыі.

Змагарам гета дапамагалі такія польскія і беларускія патрыёты, як: Вацэк Высоцкі, Савіцкая, Багнюк, Тадэуш Пісэра і іншыя. Яўрэйскія патрыёты разумелі, што акупант прыступіў да ліквідацыі гета, таму падрыхтоўваліся да супраціўлення.

Няўдачы нямецкіх войскаў на фронце, асабліва, разгром пад Сталінградам, прыспешылі тэрмін астатковай ліквідацыі беластоцкіх яўрэяў.

Нямецкія ўлады Беласточчыны, пад кіраўніцтвам Коха, пастанавілі распачаць ліквідацыю гета 16 жніўня 1943 г.

На вестку аб ліквідацыі гета «Яўрэйская Самаабарона», пастанавіла ўзняць паўстанне.

Пачалося яно ў 10 гадзін раніцы. Наступаючыя на гета атрады СС, гестапа, паліцыі, прывітаў густы агонь. Так пачаўся бой у гета яўрэяў з перавышаючымі сіламі ворага, які прадаўжаўся да 20 жніўня.

Немцы вымушаны былі ўвясці ў бой артылерыю, танкі і самалёты.

Толькі пад напорам па зубы ўзброеных фашысцкіх атрадаў паўстанне ў Беластоцкім гета гітлераўцы зламалі. Вуліцы гета былі заліты крывёй.

Памяць аб геройскай барацьбе яўрэяў у Беластоцкім гета ёсць і застанецца ў памяці пакаленняў.

УЛ. ЛЕБЯДЗІНСКІ

Усякая ўсячына

Перакінулі гару

У Алтайскіх горах вядзецца дарожныя работы з мэтай скараціць дарожную трасу і запэўніць падарожнічаючым лепшую бяспеку. Непадалёк вёскі Чэрга, шаша абмінае вялікую гару. Вырашана ўзарваць яе, але так, каб не засыпаць недалёка праплываючай ракі Семы.

Пасля складаных аблічэнняў у высвідраваныя вялізныя дзіры змешчана 85 тон выбуховага матэрыялу. З уключэннем электрычнага току, 25 тыс. кубічных мэтраў зямлі і скалаў пайшло ў паветра і ўпала аж на другім беразе ракі Семы.

Гэта цікава

У Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі апрацавана танны спосаб перахоўвання лішак светльнага газу. Пасля дакладных доследаў свідруецца дзіру праз непранікальныя паклады гліны ці марглію і ціснецца туды газ прызначаны на перахаванне. Такім чынам у 1955 годзе замагазінавана звыш 60 мільёнаў кубічных метраў коксавага газу.

Спосаб на ваўкі

Пастухі поўночных аленяў у Мурманскай акрузе выпадкова знайшлі вельмі добры сродак забеспячэння аленяў ад нападаў ваўкоў, якія дагэтуль рабілі значныя страты.

Шмат клопатаў прычынялі пастухам авадні, якія кусаючы аленяў знізалі вартасць іх скур. Каб пазбегчы гэтага пастухі некалькі год таму назад пачалі ўжываць хімічны сродак — апырскванне аленяў растворам гексахлору. Праз пэўны час нечакана заўважылі дзіўную з'яву: на апырсканыя чароды аленяў перасталі нападаць не толькі авадні, але і ваўкі. Пах гексахлору ёсць вельмі непрыемны і трывалы.

Відаць, драпежнікаў тундры — ваўкоў, якія да чародаў аленяў падыходзяць заўсёды пад вецер, запужаў незвычайны ім пах.

Будзем глытаць... кароткахвалёвыя перадатчыкі

Як паведамляе «Юнгэ Вэльт» (ГДР), вядомыя дрэздэнскія даследнікі: атамавы фізік, прафесар Ардэннэ і хірург, прафесар Шпрунг, пасля доўгіх доследаў, прыдумалі найдакладнейшу прыладу да выкрывання страўнікавых і кішачных захворванняў у людзей.

Гэта ёсць, так званая, «радыёвая зонда», якая складаецца з маленькага корпуса даўжынёй 24 міліметраў, пакрытага пластычнай масай.

У нутры гэтага корпуса (велічынёй фасолі!) знаходзіцца камплектны кароткахвалёвы радыёвы перадатчык з мікраскапічнымі такімі элементамі, як: транзыстары (заступаюць радыёлямпы) а нават акумулятар. (які спаўняе ролю зонды — цяжкасці).

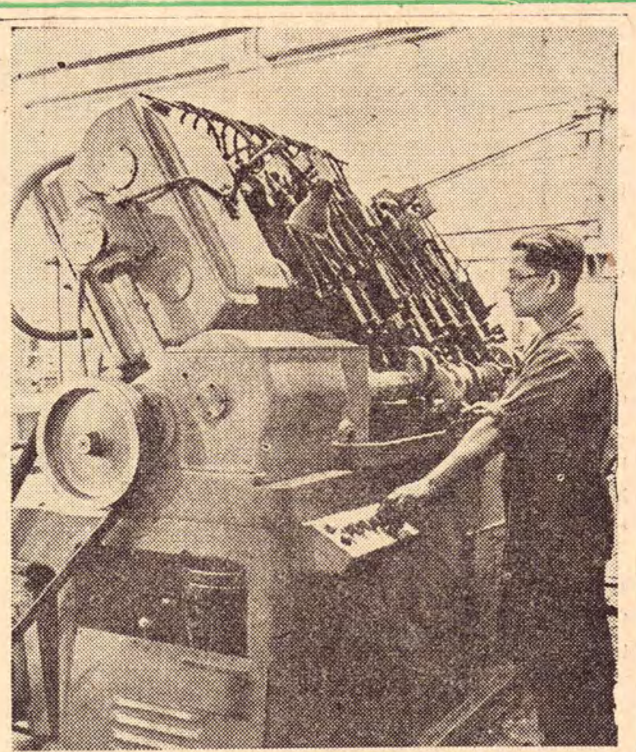
Хворы глытае «радыё-зонду», як пілюльку, якая вандруе праз органы стрававання г. зн. страўнік і кішкі, сігналізуючы пры гэтым, як бяздратавы тэлеграф, дакладныя, такія даныя, як: ціск, кіслотнасць і г. д.

Гэтыя звесткі перадаюцца «радыё-зондай» спецыяльнаму радыёпрыёмніку, дзе аўтаматычна запісваюцца пры дапамозе самапішучага асцылаграфа. З атрыманых, такім чынам, паказчыкаў, лекар арыентуецца ў родзе захворванняў.

«Радыё-зонду» смела можна залічыць — піша «Юнгэ Вэльт» — да цудаў тэхнікі.

Рэвеляцыйнае гэтае вынаходства неўзабаве будзе выкарыстана ў шырокім маштабе на службе медыцыны.

І. Р.

Завод імя Ільіча ў Ленінградзе вырабляе высокаякасныя машыны для паліроўкі і шліфавальныя станкі. Завод, між іншым, дае пастаўкі гэтага абсталявання краінам народнай дэмакратыі.

Ужо заканчваюцца выпрабаванні заказанага Польшчай металаапрацоўчага станка.

На здымку: манцёр С. Іваноў у час рэгуляцыі станка для польскай машыннай прамысловасці.

Фото — ЦАФ.

Парады гаспадарам

Памятаць пра ўборку другога пакосу

Важным момантам уборкі сена ёсць сушэнне травы. У нас практыкуецца сушэнне ў капіцах, а гэта спосаб стары і неэканамічны, дзеля таго, што пры зменнай пагодзе прычыняе вялікія страты даходзячыя да 50 прац. вартасці сена. Нельга тут лічыць на добрую пагоду, а сена прапаласканае вадою страціць цэнныя кармовыя рэчывы. Апрача таго пры гэткай уборцы ёсць шмат працы. Трэба некалькі разоў заграбаць, варочаць, растрасаць і капіць сена ў залежнасці ад таго, як часта праходзяць дажджы, пры чым сена, а таксама матылькавыя расліны як: люцэрна, канюшын, сэрадэля і іншыя крушацца і трацяць вартасць. Сена сушанае ў копках прасякае пахам зямлі, траціць смак. Падчас дажджу сена брудзіцца зямлёю, што абніжае яго якасць. На полі ці лузе, у месцы дзе ляжалі копкі паўстаюць вялікія жоўтыя плямы.

Сена трэба сушыць на сушаках. Застасаванне сушакоў дае здаровае, багатае ў корм, аб прыемным паху і лёгка страўнае сена, забяспечвае яго ад дажджу, змяншае да мінімум працу ў часе сушэння. За сушакі могуць служыць: казлы, дашкі, трыногі (трайногі), якія робіцца з жэрдзяў каля 8—10 см грубасці.

Ужо ў першым дню пасля скашэння, калі трава звяне, можна яе згрэбсці і злажыць на рыштаваннях дашкоў. Сена трэба складаць пластамі, дзеля таго, каб вада не магла пранікнуць яго наскрозь. Сушакі трэба расстаўляць так, каб ніжнія перакладзіны знаходзіліся на вышыні 60 см. ад зямлі.

На лузе сена можна пратрымоўваць толькі пры добрай пагодзе, але калі заносіцца на змену пагоды — тады трэба звозіць яго нават недасушанае, перасыпаючы соллю: на 100 кг сена — 2 кг солі. Солянае сена лепш перахоўваецца і лепш смакуе жывёле.

Мгр. В. ТРАХІМОВІЧ

(Працяг са стар. 5)

Беларускія жніўныя абрады

Бадай пану ў двары страшна,
Як нам ў полі сонца зайшло.
Сонца зайшло, а мы жнема,
Пры месяцы снапы носім.
Бадай пана не хавалі,
Каб сабакі разарвалі,
Каб сабакі разарвалі,
Каб па пану ваўкі вылі.

Бадай пана грамы ўбілі,
Як мы ручкі прытамілі.

Наш пан — баран, баран,
Не пушчае жанцоў зарань.
Наша пані авечая,
Дзяржыць жанцоў да вечара
А мы з поля ідзём
Ды прыганятага клянём.
Ой, мы свайму пану
Учынілі славу —
Бо выжалі жыта лаву.
Здароў, пане, жыта зжаўшы;
Каб ты здох не лепетаўшы,
Не хварэўшы, не балеўшы,
Ды нашу працу еўшы.

Гэтыя словы аж надта сведчаць аб цяжкім жыцці жней-прыгонніц. Песняў падобных ёсць незлічоная колькасць не толькі ў беларускім народзе, але усюды, дзе толькі быў прыгон і дзе трэба было працаваць на паноў.

Словамі жней -прыгонніц прамаўляе і наш слаўны паэт Янка Купала ў вершы «Песня жней»:

Пагнуўшы ў крук худыя спіны
Сярпом махаючы крывым,
Мы, жонкі, удовы і дзяўчын
Пры доўгай постаці стаім
І дружна жнём.
І падаём
Адна аднэй
Ахвоту больш
І песню жаласна пяём.
Асобна кожную загонам
Нас надзяліў пан-дабрадзей,
А над усімі злы аконам
Стаіць, ганяе жаць бардзей.

. . . .

Мы жнём, растуць снапы і метлі,
Мы жнём людзям; адно пабач:
Гаротным нам хоць лезь у петлі, —
Працуй на полі — дома плач.
Гэй, жнема, бабкі і дзяўчынкі,
Гаруйма: гора — не напасць,
Пан справіць гучныя дажынкі:
За пот, кроў, слёзы, — водкі дасць!
Мы будзем піць,
Як гора п'ём,
Паноў хваліць
І дружна ім
Скрозь слёзы песню прапяём.

Незалежна ад гэтага, трэба сцвердзіць з радасцю, што — нягледзячы на былыя цяжкія палітычныя і нацыянальныя абставіны, у якіх народ наш быў на працягу вякоў, — гэта прыгожае, народнае свята, абрады, звычаі і песні захаваліся з усёй сваёй красой і хараством, адлюстроўваючы ўсё жыццё беларускага селяніна і беларускай вёскі.

П. ЛАСТАЎКА.